

capiditatum pennis, novaque superna dona recipiat. Tandem Caesarius Arelatensis eruditioe cicatrix vulnerum retinuisse, ut illis in die iudicii reprobus confundat: *Ille*, inquit, *clavorum signa bonis salutaria, malis terribilia, usque ad diem iudicii*. Insinuaverat hoc Augustinus dicens: *Sciebat Christus quare cicatrices in suo corpore seraret*. Sicut enim demonstravit Thomae non credenti nisi tangeret, et videret, illa etiam inimicis vulnera demonstraturus est, ut convincens eos *Veritas dicat: Ecce hominem, quem crucifixus, videtis vulnera, quae inflizistis: agnoscitis latus, quod pupugistis, quoniam per vos, et propter vos apertum est, nec tamen intrare voluistis*. Inlittantur Patrum horum dicta verbis Zachariae: *Aspicient ad me quem confecerunt, vel ut Septuaginta transferunt: Aspicient ad me, pro eo quod insultaverunt*. Quod commemorans divus Iohannes ait: *Et iterum alia Scriptura dicit, videbant in quem transierunt*. Quibus cohaerent verba eiusdem Iohannis in Apocalypsi: *Et videbit eum omnis oculus, et qui cum pupugerunt*. S. Hippolytus Martyr addit, Christum in die iudicii non solum videndum vulneratum, verum etiam spinis redimitum.

Sed omnibus his libet alias mysticas haec de re addere rationes, quae sese mihi offerunt, ad divinum erga nos amorem in hoc cognoscendum. Primaque sit, Christum vulnera asseruisse, ut illis veluti annulis ad nostri remissendum uteretur, ut cum in manibus eius scriptos nos cognoscamus, sciamus, nos oblivisci non posse: *In manibus meis scripsi eos*, non calamo, sed clavis; non atramento, sed sanguine. Vel aliter: *In manibus meis scripsi eos*, id est quasi nostram omnium imagines in suis effinxit manibus, veluti Dilecti effligem. Secundo dicamus, quod sicut in caelo ex quinque sideribus constellatione quadam resultat, quam vocant *Sagittam*: tum quia sagittae instar apparet; tum quia effectus suos summa velocitate, tanquam ignita sagitta product: sic etiam in nitido Christi corporis caelo, quinque impressa vulnera quinque videntur sidera, quae divinum sui amoris sagittam efficiunt, qua Deus suaviter dilectas animas ferit: sagittam saepe, cuius plumbum vera fides, cuius pennae incensa charitas, cuius sanguinis tinctura, non draconis, sed Christi Domini pretiosissimus cruor fuit, quo iaculata corda non pereunt, sed ad vitae melioris gaudia evocantur. Tertio, quia Christus dixerat, *Ego sum vitis vera, et vos palmites*, si nos a vite divisi, et seiuncti longe ab illa aberramus, ad nihil ultra valeamus, nisi ad inferni incendia nutrienda. Verum, ut ab hoc tanto malo indemnes evaderemus, voluit Christus plurimas in sua vite incisas asservere, ut nos tanquam palmites illic inseri, ipsius vitis vita viveret, uberis, ac uberissimi bonorum fructus proferamus. Quarto, in Incarnationis die Deus divini amoris aquam vivam et caelo delapsam in suo corpore, velut in quodam fonte, concluserat, nec Ecclesiam irrigabat. Verum quid agit? ut aquae huic aditus pateat, rumpi patitur aquae vo-

nam, et quinque ei vulnera, veluti aqueductus patefuit, ut inde animas sacro cruce, et aqua e latere defluente emundaret. Cum ergo postea artificiosam hanc amoris inventionem nobis profuisse experientia comperisset, vulnera non conclusit, sed velut totidem fistulas, quibus Ecclesiae vallis irrigaretur, asservavit. Quinto, quia sicut olim, ut divina Scriptura testatur, ut elephantis ad praelium irritarent, pannum illis mori nigricque botri liquore perfusum offerbant: *Et elephantis ostenderant sanguinem urae, et mori, ad cavendos eos in praelium*: sic Christus, ut Martyribus, Confessoribusque ad praedilium contra proprium corpus, et daemonos vires adderet, corpus suum reliquit vulnerum sanguine evocatum. Insinuavit hoc S. Bernardus cum dixit: *Fuit ergo videri, vult benignus dux decori militis cultum, et oculos in sua sustollit vulnera, ut illius ex hoc animam erigat, et exemplo sui reddat ad tolerandum fortioem: enim vero non sentiat sua, dum illius vulnera intuebitur. Sicut Martyr triumphans: toto licet lacero corpore, et rimante latera ferro, non modo fortiter, sed et alacriter, sacrum e carne sua conspiciit ebullire cruorem. Ubi ergo tunc anima Martyris? nemp in tuto, nemp in petra, nemp in visceribus Iesu, vulneribus nimirum patentibus ad introeundum. Si in suis esset visceribus, scrutans ea ferrum sentiret, dolorem non ferret, succumberet, et negaret; nunc autem in petra habitans, quid mirum si in modum petrae duruerit? Sexto, ut cognoscamus, quantum Christus plagas dilexerit. Cum vulnerum dolor, quia impassibilis est, sentire non posset, voluit pro nobis post resurrectionem illarum asservare vestigia, ut in universa tum militanti, tum triumphanti Ecclesiae plagae non deficerent; immo non solum vestigia, sed profunda etiam clavorum loca reliquit, ut Christi Domini ad Thomam verba manifeste indicant: *Infer digitum tuum huc, et mitte manum tuam in latus meum*. Quamplures hoc dixerunt Patres, praecipue Cyrillus, qui haec habet: *Postquam Thomas manus in latus, et digitos in clavorum foramina intulisset, statim exclamavit: Dominus meus, et Deus meus*, Angelicus Doctor in Christi vulneribus foramina partibus ad invicem discontinuatis esse concecit: *Apertura, inquit, vulnerum quare sit cum quadam solutione continuatis, totum tamen hoc representatur per maiorem decorem gloriae*. Cum igitur haec ita se habeant, aliam possumus mysticam rationem investigare, quod scilicet voluerit Christus summam hominibus liberalitatem ostendere: liberalitatem enim esse, aut manum perforatam habere, coincidunt apud Hispanos, aenea Christi dixit, *Manus illius tornatiles, aurea, plenae hyacinthis*. Cum igitur pateant foramina manuum, quis non dicit hyacinthos inde casuros, quibus nostra pauperies sublevetur? Deservunt etiam eadem vulnerum foramina, ut per illa, velut per totidem fenestras, divini amoris, caelestisque sapientiae, ut inquit Bernardus, thesaurus inspiciamus: *Quis, ait, con-**

eius fuit? At clavis reserans, clavis penetrans factus est mihi, ut videam voluntatem Domini: quidni videam per foramen? clavis clamat vulneris, patet arcum cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis sacramentum, patet viscera misericordiae Dei nostri, ex quibus visitavit nos oriens ex alto. Cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

HOMILIA DECIMAQUARTA

Varia, ac multiplici Sanctorum Patrum, et aliorum doctorum interpretatione explicantur verba illa Christi Domini in die resurrectionis suae ad divam Magdalenam dicentis: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem, Ioan. 20.

Proposita Christi Domini verba adeo intellectu difficilia sunt, ut proceres Ecclesiae catholicae, aliosque interpretes in varias sententias abre compulerint. Praecipuaque huius difficultatis ratio inde emergit, quod minime legitima videatur causa, quam Christus Dominus adhibuit, ut pedum tactum Mariae denegaret, nimirum. *Quia nondum ascendi ad Patrem*, cum revera si ascendisset, tangi non potuisset: unde, quia tunc nondum ascendere, contingi ab ea poterat. Deinde cum ante resurrectionem Magdalenam Christus Dominus ad osculum pedum admisisset, ut quid post resurrectionem renuit ab ea tangi? D. Cyrillus (*lib. 12. super Ioann.*) in hunc modum proposita verba explicat, dicens: *Quia nondum Spiritum sanctum miserat, ideo a tactu suo Mariam prohibebat, dicens: Nondum enim ascendi in coelum ad Patrem meum, unde ipse per me Spiritum sanctum ad vos milet*.

Non longe ab hac expositione recedit Hergelius (*in historia passionis, et resurrectionis Domini*), dum ait, divam Magdalenam non solum tentasse deosculari pedes Domini, sed ab eo postulasse, ut ei Spiritum sanctum communicaret, iuxta promissionem, quam de illo post resurrectionem mittendo, in coena cum discipulis fecerat, et propterea respondisse Christum, se tunc non daturum fore illi Spiritum sanctum, quia nondum ascenderat in coelum, unde illum se miserum promiserat. Iansenius (*in sua concordia c. 145.*), et Caietanus (*in commentario Auis loci*) aliam viam ingressi sunt, quae si a veritate non deflectit, rem facilem, et omnino planam reddit: aiunt enim Magdalenam praenimia alacritate osculo pacis in faciem voluisse salutare, et contingere Dominum, et ab hoc tam familiari contactu Christum Dominum illam repulisse, dicendo: *Noli me tangere*: et addit rationem: *Quia nondum ascendi ad Patrem*, significans beatos

CARTHAGENA DE SS. TRINIT. CHRIST. DOM.

admittendos esse in gloria ad hunc familiaritatem tangendi, et convenienti modum, ut satis indicat D. Bernardus (*serm. 1. de omnibus sanctis*), ubi explicans praedicta verba, ait: *Vide ne me tetigeris quousque venientiam ad Patrem*.

D. Hieronymus (*epist. 93 ad Heliabiam*) in hunc modum ea exponit: *Noli me tangere, quia in fide tua nondum resurrexi, et ad gloriae statum perveni: sic enim ait: Quem mortuum quaeris, viventem tangere non mereris: si me nondum putas ascendisse ad Patrem, sed hominum fraude sublatum, meo tactu indigna es*.

D. Augustinus (*tract. 21. in Ioannem et serm. 60. de verbis Domini, et 152. et 153. de tempore*), D. Ambrosius (*Luc. ult. et lib. de Isaac et anima, cap. 5. et serm. 58.*) estimant, Christum Dominum loqui in praedictis verbis de ascensione non corporali in coelum, sed de mystica, et spirituali in animam; quasi diceret: *O Magdalenam, in fide tua nondum ascendi ad aequalitatem cum Patre, quia nondum bene firma es in fide meae divinitatis, et ideo nolo ut me tangas*. Exinde autem ita Magdalenam a Christo Domino illuminata fuit, ut deinceps non solum crederet, sed et alias feminas ad credendum instruxit: unde postea omnes simul permittae sunt pedes Christi Domini deosculari, ut refert D. Mattheus.

D. Leo in eodem sermone suam etiam adhibet expositionem, dicens: *Nolo, ut ad me corporaliter venias, neque ut me sensu carnis agnoscas, ad sublimiora te differo, maiora tibi praeparo: cum ad Patrem ascendero, tunc me perfectius, veriusque palpabis, apprehensura, quod non tangis, et creditura, quod non carnis: haec ille. Quibus aperte indicat, propter imperfectionem fidei repulsam passam fuisse Magdalenam a Christo Domino. Verum Iustinus Martyr (*epist. 4. ad Orithed.*) putat minime imperfectioni fidei Magdalenae tribendum esse, quod prohibita fuerit Christum contingere: quod etiam placuit antiquissimo Tertulliano, qui (*libro contra Praez. cap. 25.*) dixit: *Illam fidelem feminam, quia non ex curiositate, neque ex incredulitate, sed ex fide, et dilectione Christum tangere aggressa est. Censet ergo Iustinus, Christum Dominum non omnino prohibuisse Magdalenae osculum pedum, sed non pristina illa familiaritate, quae eum in carno mortalem intuebatur, pertractaret indicans post resurrectionis gloriam reverentius, et gravius cum illo agendum esse, et non sicut antea, quando apparebat in similitudine carnis peccati, ut dixit D. Paulus. Eademque expositioni subscribit Chrysostomus (*hom. 58. in Ioan.*).**

Alii moderniores, quos suppresso nomine refert Card. Toletus (*sup. cap. 20 Ioan.*) dicunt, Christum Dominum non aliud prohibuisse Magdalenae quam ne nimium temporis absumeret, prout antea solebat, ad pedes eius, sed quam citius inde se expediret, ut de eius resurrectione certiores faceret fratres suos. Potesque haec solutio illustrari

— Vol. IV. P. II.

ex eo, quod sicut cum Christus dixit discipulis suis (*Luc. 10.*), *Neminem salutaveritis in via, non prohibuit ipsis salutationes, quas charitatis officium postulat, sed ut cito, et diligenter, et absque mora proficiscerentur; ita cum Magdalenae dixit, Noli me tangere, non ei interdixit pedem tactum, sed ne in eo moram faceret: unde illud, Nondum ascendi ad Patrem, explicant per illud, quod Hispanice dicitur: *Ann no soydo*, nondum discessi, suppetet tibi postea tempus, antequam discedam, ad diutius immorandum, et osculandum pedes meos, nunc pergo absque mora ad annunciandum fratribus triumphum resurrectionis meae.*

D. autem Leo aliter id explicat (*serm. 2. de Ascen.*): ait enim Magdalenam tunc gessisse typum gentilitatis. Et quia Christus Dominus non se manifestandum gentilitati, nec ab illa tangendum decreverat, nisi media fide post Ascensionem, propterea ei dixisse: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem.*

D. Bernardus alia via incedit (*Ser. 28. in Cantica*): hunc enim ait esse germanum sensum illorum verborum: *Noli me tangere, noli meam resurrectionem iudicio sensuum comprobare, sed praeumper expecta tempus meae ascensionis, et descensionis Spiritus sancti; tunc longe melius, et tenacius percipies veritatem resurrectionis meae, quam modo me contingens; haec ille. Et in eandem recidit alia expositio B. Odonis, in explicatione Canonis, qui refertur in Bibliotheca sanctorum Patrum c. 4.*

Card. Toletus (*in e. 20. Ioan.*) quibusdam interrogationibus, et responsionibus subintellectis praeposita verba elucidat: *Noli me tangere* (inquit) *quasi enim si ipsa interrogasset, Quare non te tangam? Respondet: Quia non iam tale mihi corpus est mortale quale, cum in terra versarer; sed quasi in coelo, immortale, et gloriosum, et deinde, quasi iterum subinferret: Quare igitur nunc in terris ambulas, si tale habes corpus? nondum* (respondet) *ascendi ad Patrem, ascensurus autem sum: modo autem hic maneo propter vestram utilitatem.*

S. Epiphanius (*haer. 26.*) prope finem alium putat longe diversum sensum: ait enim: *Ut ostenderet manifestam castitatem, et sanctimoniam per sanctificationem, dicit Mariae: Ne me attingas.* Itaque vult D. Epiphanius propter exemplum purissimae castitatis noluisse, cum solus erat, a Maria contingi, postea vero in praesentia Discipulorum, non solum illam, sed et alias sanctas feminas, quae ad monumentum abierant, ad osculum pedum admisisse. Potetque huic expositioni non incongrue accommodari ratio subiuncta: *Quia nondum ascendi ad Patrem;* quasi diceret, ut haec prohibitio aliis sit exemplum castitatis; Noli me tangere, Tanges vero in coelo, ubi cum homines sint sicut Angeli Dei, qui nec nubent, nec nubentur, opus non erit simili exemplo, sicut modo, ut purissime vivant.

Alii putant, quod sicut D. Petrus in monte Thabor gloria transfigurationis Christi diu frui desiderans dixit (*Matt. 7.*): *Faciatis hic tria tabernacula;* et Evangelista subiunxit: *Nesciebat quid diceret, ita Magdalenae nesciens, quid sibi vellet, frui volebat Christo glorioso; ipse autem dixit ei: noli me modo tangere ad fruemdum me, quia status viae non est status fruitionis, sed differ hoc ad statum beatitudinis, cum ascenderis ad Patrem, modo namque nondum ascendi.* Scio quosdam recentiores plus sapientes, quam oportet sapere, valde immorari in laezandis nonnullis ex relictis Patrum expositionibus, sed nos huic studio supersedendum omnino censuimus, sanctorum Patrum intelligentiam, quos Christus D. Ecclesiae suae disertissimos magistros praeposuit, satius, et religiosius indicantes suspicere, et venerari, quam cavillosis quibusdam, ne dicam puerilibus argumentationibus impetere. Fateor non omnes, et singulas eiusdem loci expositiones omnibus, et singulis placere posse: verum cui non placet haec, accipiat aliam, non mordeat illam; quod si omnes displicent causam ex parte subiecti, non obiecti facile crediderim, cui morbo solus Deus moderi potest. Cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.

CHRISTI DOMINI ASCENSIONE

ET EIUS ARCANIS.

LIBER DECIMUS QUARTUS

HOMILIA PRIMA.

Gloriosa Christi Salvatoris nostri Ascensio plurimis figuris, ac singularibus sacrae Scripturae locis pulchre explicatis illustratur.

Omnis memoriae commendatione digna est felicissima haec triumphantis Christi Ascensionis dies: etenim hodie supremus ille universi Monarcha ingenti cum apparatu, summae pompa, non in curru igneo, sicut Elias, sed in nube quadam gloriosa in altum ascendit: hodie divinus ille Eliseus ascendit ab Hierico ad civitatem Bethel: hodie uberimus ille eloquentiae fons Aaron ascendit ad montem Hor: hodie integerrimus Elcana Domino visendo in Silim ascendit: hodie fortissimus ille Samson favum mellis, quem ex ore leonis eriperat, Patri suo tradidit, hoc est insigne illud Sanctorum Patrum spollium, quod et faucibus Daemones vindicavit: hodie strenuus ille Moyses e medio aquarum mortalitatis ereptus montem Sinai ascendit: hodie candidissima illa Columba ramum olivae virentibus foliis vero pacis symbolum portans, eo unde digresse fuerat, reversit: hodie arca illa sancti Noe super montes Armeniae coelestis Hierusalem requiescit: hodie Eliaeo coelestis Hierusalem requiescit, ut inde copiosa coelestium donorum, atque munerum pluvia abundanter demittat: hodie Christus sol iustitiae, qui in cruce eclipsim passus fuit, resurgens, coruscans, atque gloriosus ab hoc infimo mundi hemisphaerio ad angelicum transmeat: hodie divinus ille ignis, qui e coe-

lo defluens, terrestrem materiam, hoc est carnem humanam apprehendit, ad antiquum sphaerae suae globum revertitur: hodie fons ille de terra exortus eadem cursus coloritate in sublimem conscendit, qua ante in profluvio descendit: *Et fons ascendebat de terra:* hodie Christus velut amplissimus quidam militariae dux coelestis patriae arcem occupat, gladium prius e manibus illius Cherubim Paradisi portis praefectis fortiter eripiens, ac tandem ad radiantem coeli verticem ascendit, et ad abundantissimos illius aeternae beatitudinis thesauros viam, atque aditum liberum nobis aperit: hodie, ut plura uno verbo comprehendam, Christus noster extollitur, ac tamquam regalis quaedam aquila per universam aeris regionem in discipulorum suorum conspectu transvolat, et, (ut inquit sanctus Lucas) *Videntibus illis elevatus est.* Egrege admodum Christo Domino ascendenti aquilae nomen convenire mihi videtur: siquidem sicut aquila ad probandum pullos suos, eos adversus ardentes, atque clariores fulgentis solis radios opponit, et splendidiu solis fulgorem oculis non convenientibus fortiter intuentes in legitimos receptat, ceterosque tanquam degeneres e nidulo expellit; ita quoque hodierna die Christus periculum facit Discipulorum suorum, quandoquidem ipsi in eum tanquam in divinum Solem, clariorum, atque splendidiorum, quam unquam, oculos non convenientes degunt, Evangelista dicente: *Videntibus illis elevatus est;* nec ab illius intutu ulatationis abstineret, quousque lucenti quadam nube cooperatus, oculis aspicientium sublatum fuit: *Et nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Magnam profecto, atque insigne argumentum hoc est, istos divinae huius aquilae pullos fuisse legitimos, ut qui corde, atque oculis eum in se inspererent: et quemadmodum aquila in partes diversas hinc inde trahitur, principate volatus sui intentum quasi dissimulans,